

АРТ-АБ'ЕКТЫ НАШАГА ДВАРА

Спальным раёнам вялікага горада востра не хапае прыгажосці. Так лічыць жыхар сталіцы Сяргей Астапенка — цясляр, які па ўласнай ініцыятыве ўпрыгожвае двары. Але работы яго, як у казцы, не простыя, а... створаныя з бытавых адходаў.

Разныя шпакоўні і асабняк для вавёрак

Сталічны мікрараён Усход можа параўнаць з чалавекам сярэдняга ўзросту: ужо далёка не новыя, але яшчэ зусім прыстойныя на выгляд дамы патанаюць у зеляніне дрэў, якія даўно паспелі вырасці і падужэць. Менавіта пад гэтую атмасферу і робіць аўтар свае аб'екты.

Сустрэчу Сяргей Генадзевіч прызначае на раніцу: праца не церпіць адкладання. Адрозніе з усмешкай папярэджвае: «Расказваць я не мастак. Усё глыбока адчуваю, але словамі выказаць не ўмею. Я гавару рукамі». І размовы гэтыя сапраўды захапляльныя!

Каля месца нашай сустрэчы высокая на дрэвах вісяць разныя шпакоўні, жылцоў якіх ці то ахоўвае, ці то палюхае модная Баба Яга, не па-летняму апранутая ў футра.

— Шпакоўні, нягледзячы на свой выгляд, не дэкаратыўныя, а сапраўдныя: у іх жывуць птушкі. Сёлета мы крыху спазніліся: «здалі» новае жыллё ўжо пасля пачатку сезона, таму некаторыя дамкі яшчэ абсалютна новыя, — расказвае майстар. — А Баба Яга — гэта любімы аб'ект усіх дзяцей. Яна хоць і пужае іх крыху, але ўсё роўна бясконца прыцягвае.

— У ранейшага старшыні ЖЭСа было прозвішча Бародзіч. Адштурхнуўшыся ад гэтага, я прыдумаў аднайменнага персанажа, якога працягваю выкарыстоўваць: гэта сур'ёзны, але ў той жа час вельмі добры лесавічок, які сочыць за парадкам. Давайце пройдземся па раёне, я вам астатнія свае творы пакажу, заадно і на майстэрню паглядзіце, — прапануе Сяргей Генадзевіч.

Па дарозе да месца рэалізацыі творчых ідэй то тут, то там мы сустракаем ужо знаёмыя па стылі работы аўтара. Часцей за ўсё гэта шпакоўні, але трапляюцца і больш нечаканыя аб'екты.

— У нас вельмі зялёны раён, таму вавёркі аблюбовалі адзін з двароў для жылля. Але тут пачалася сапраўдная бойка за тэрыторыю: птушкі зусім не даюць ім жыцця. Каб дапамагчы рудым прыгажуням, я збудоваў для іх амаль што асабняк з асобнымі ўваходам і выходам, — расказвае Сяргей Генадзевіч.

«Навучыце сына. І мужа»

Каля майстэрні размясціўся драўляны карабель, працэс працы над якім яшчэ не завершаны. Майстар адрозніе ж пускаяецца ў тлумачэнні, што яшчэ абавязкова трэба дарабіць: пафарбаваць, дадаць ветразі і разныя дэталі.

Гэта пры тым, што на дошкі ён ужо патраціў 400 тысяч рублёў са сваёй уласнай кішэнні.

— Гэта дробязі, галоўнае зараз — прыдумаць назву. Бачыце, тут на падмуроўцы выведзена «Міша». Гэта

хлопчык напісаў, сказаў, што караблю неабходна даць яго імя. Будзем лічыць гэта другой, неафіцыйнай назвай. Вось гэта я разумею — сапраўдная народная творчасць! — усміхаецца Сяргей Генадзевіч. — Да мяне часта звяртаюцца мамы з просьбай: «Навучыце майго сына рабіць што-небудзь сваімі рукамі!» А падумаўшы, дадаюць: «І мужа!». Але я не ўмею ні вучыць, ні вучыцца: ствараю пэўныя рэчы проста таму, што не магу іначай. Бывае, возьмеш дошчачку, пачнеш нека прыкладаць інструмент і непрыкметна, быццам самі сабой, з'яўляюцца абрысы фігуры. Вы будзеце здзіўлены, але за 4—5 гадзін пасля працы часам паспяваю зрабіць некалькі аб'ектаў.

Жонка і дачка ўхваляюць яго захапленне. — Мы з жонкай ужо не такія маладыя, каб кожную хвіліну праводзіць

разам. Наадварот, так, на шчасце, застаецца менш часу церабіць адно аднаму нервы, — усміхаецца Сяргей Генадзевіч. Незадаволенасць яго творчасцю выказваюць хіба што пенсіянеры: «Навошта ты строіш гэта карабель? Тут жа моладзь будзе збірацца!» А каб і збіралася, дык што тут такога дрэннага? Але Астапенка спецыяльна змайстраваў яго так, каб на ім нязручна было сядзець і каб у малых дзяцей не было магчымасці па ім лазіць.

«Нясіце мне ўсё!»

Непрыкметна за размовамі мы аказваемся ў «творчай лабараторыі», якая змешчана ў падвальным памяшканні. Прастора падзелена на некалькі хоць і загрузаных, але абстаўленых з любоўю пакоў. Кожная дэталёва сведчыць аб тым, што перад намі святая святых сапраўднага мужчынскага свету. Дошкі, фарбы, абсталяванне, інструменты, старыя люстры, лямпы, вясёлыя надпісы на сценах, эскізы — ад усяго гэтага разбягаюцца вочы.

Убачыўшы маю разгубленасць, Сяргей Генадзевіч усміхаецца: «Тут я як рыба ў вадзе. А так — нават мабільнік не ўмею ўключыць, не кажучы ўжо пра інтэрнэт. Таму ў мяне нават пры жаданні няма магчымасці скрасці чые-небудзь ідэі. Але мне гэта і не трэба, як бы з усімі сваімі разабрацца».

— Жыхары раёна мяне вельмі падтрымліваюць. Колькі яны падзяк напісалі! Вядома, мне гэта прыемна. Але яшчэ больш важная іх рэальная дапамога. Я абвясціў: нясіце мне ўсё што заўгодна. Гэта ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва: людзі пазбаўляюцца ад непатрэбных рэчаў, а я атрымліваю новыя матэрыялы, — усміхаецца майстар. — Прынеслі стары міксер — змешваць матэрыялы. Люстры, гадзіннікі, статуэткі, цвікі ніколі не пераводзяцца. Часам трапляюцца і сапраўды дзіўныя рэчы. Напрыклад, нядаўна да мяне трапіла каска часоў Першай сусветнай вайны і старадаўні крыж. І адрозніе з'явілася ідэя, што з гэтага можна зрабіць невялікую кампазіцыю.

Ёсць у творцы адна вялікая мара: стварыць дзіцячую пляцоўку ў нацыянальным стылі. Каб усё было не з пластыку, а з дрэва. Арэлі, якія па форме будуць нагадваць тыя, на якіх гушчаліся нашыя продкі. Пясочніцы ў форме ладзі... Усё гэта аздоблена беларускім арнамантам, кветкамі, дрэвамі, жывёламі. У дзяцей павінна складвацца правільнае ўяўленне пра сваю радзіму, яе гісторыю, традыцыі. А пра што гавораць гэтыя аднолькавыя бяздушныя пластыкавыя пляцоўкі? І не варта потым здзіўляцца, што дзеці вырастаюць абыякавымі да сваіх каранёў.

Цяпер праект знаходзіцца на разглядзе ў ЖРЭУ. У рэалізацыі яго трэба задзейнічаць спецыялістаў. Матэрыялы для будаўніцтва дзіцячай пляцоўкі неабходна купляць, яе з бытавых адходаў не зробіш. «Ёсць мноства складанасцяў, але мне здаецца, што гэта ідэя, за якую не сорамна змагацца», — упэўнены майстар.

■ Неасабісты суб'ектыў

ШТАРМАВОЕ ПАПЯРЭДЖАННЕ

Пра што нагадвае нам Неба?

ХМАРА над праспектам навісла сваімі шэра-бялёсымі вантрабамі і нешта няўцямна злавесна буркатала. Цяжкое вільготнае паветра застыла ў нерухомаці і прадчуванні, з боку Дражні адчувальна пацягнула трывожным пахам серавадароду... Было ў той навалніцы, што абрынулася на сталіцу і наваколле ў сераду, 13 чысла, у тым, як яна пачыналася, нешта сапраўды інфернальнае — гэта нават зусім не містычны настроены скептыкі могуць пацвердзіць. Праз гадзіну ўжо ўсё Сеціва было завалена выкарчаванымі дрэвамі, сплясканымі машынамі, на шматлікіх відэа бушавала страшная віхурстая залева, лёталі ў паветры часткі рэкламных шчытоў, імчаліся патокі вады па вуліцах, а з «ліўнёвак» білі сапраўдныя фантаны. А над горадам ужо святліла сонца, гуляў лёгкі вецярок, нібы і не было таго паўгадзіннага шаленства. Неба нас пашкадавала: на двухмільённы горад — адзін пацярпелы, астатні проста пад уражаннем. Пабітыя машыны, шыбы і нават папсаваныя ў аэрапорце самалёты ў разлік не бяруцца. Самалёты адрамантуюць, машыны — таксама (або атрымаюць страхоўку і купяць новыя), шыбы зашкляць, дахі накрываюць... Усё гэта такія дробязі ў параўнанні з жыццём, якое, дзякую Богу, гэта стыхія ні ў кога не забрала.

Мне ўвогуле здаецца, што нейкая вышэйшая сіла апошнім часам усё часцей пасылае нам падобныя прыродныя з'явы, каб мы задумаліся. Гэткае штармавое папярэджанне ад Усявышняга, зашыфраванае паведамленне з нябёсаў пра зразумельна, але моцна забытыя намі рэчы. Пачынаючы ад агульна-патэтычнага — пра тое, што ніякія мы не гаспадары прыроды, а ўсяго толькі карыстальнікі яе дабротаў, якія ў нас у любы момант без нашай згоды могуць адабраць, і да асабіста-простага — пра тое, што няма нічога больш каштоўнага, чым жыццё і здароўе (не, нават не цябе самога, любімага) блізкіх і родных людзей. Каб адчуць і ўспомніць гэта спрадвечнае веданне, трэба літаральна, як у той вядомай прыказцы, каб грывнуў гром. Проста над галавой, сёканушы маланкай пад ногі. Мы пахаваліся цяпер у надзейна цяглыя каробкі, якія вытрымліваюць і буру, і патап. Мо таму стыхія і бушуе з кожным годам усё мацней і страшней, спрабуючы да нас дастукацца?

Я ведаю, пра што кажу, бо гадоў восем назад жорсткі паказальны ўрок атрымала напуюніцу. Тое лета было няпростое — не ладзілася і на працы, і дома. Былі на тое розныя прычыны, але адна з галоўных, як сёння разумею, — мая ўласная ўпартасць, нежаданне аналізаваць сітуацыю і ісці на кампраміс. (Як жа гэта мяне, такую дарослую і разумную, такую самадэстатковую нехта спрабуе напавіць ці са мною паспрачацца?) Пакрыўджаная на ўсё белы свет за тое, што не разумее маёй тонкай душэўнай арганізацыі, з вялікімі фінансавымі праблемамі, якія на той момант здаваліся проста невырашальнымі, я ехала ў пятніцу вечарам у родную вёску, ведаючы дакладна, што і там нічога добрага мяне не чакае: мама будзе «дзёўбаць», дапытваючыся, што здарылася, астатнія сваякі пачнуць даставаць нейкімі сваімі пытаннямі — карацей, выхадныя абяцалі быць невясёлымі.

Да маёй вёскі з ускарыку суседняй, ад аўтобуса, было тэпаць кіламетры чатыры. Спачатку нас ішоў цэлы натоўп, але ўсё вельмі хутка разбрыліся па сваіх маршрутах і на Кавальцы па зусім пустой гравійцы пакіравала я адна. Дабегчы ў лёгкіх прыцемках было — нейкія паўгадзіны... Але тут пачалося. Лёгка прыцемкі літаральна за некалькі секунд ператварыліся ў суцэльную цемру. Усё сцішылася, і раптоўна на зямлю абрынулася вада. Суцэльная сцяна, нібы нейкі жартуўнік уверсе перакуліў поўны цэбар.

Але самае страшнае было не гэта. Такой жудаснай навалніцы за ўсё сваё немалое ўжо жыццё я не бачыла больш ніколі (паверце, тое, што было ў Мінску 13 ліпеня — дзіцячая забаўка). Гром ператварыўся ў суцэльны злавесны гул. Маланка — без перабольшвання — лупіла проста пад ногі, здавалася, рэальна бачыш, як яна ўліваецца ў мокрую зямлю. Асабліва страшна было ісці каля возера — вялікая колькасць вады прыцягвала да сябе ўсю энергію раз'юшаных нябёсаў. Схавацца не было дзе, спыніцца не было як. Заставалася толькі ісці наперад, з цяжкасцю перастаўляючы ногі ў прамоклых да ніткі джынсах, і маліцца.

КАЛІ я, прамоклая і знясіленая, увалілася нарэшце ў хату, мама заплакала. Яна ўсё гэты час не знаходзіла сабе месца, бо нават не магла мне патэлефанаваць — баялася справакаваць удар маланкі ў мой мабільны. Прыгода абышлася без наступстваў, толькі двое сутак вельмі моцна балела галава. (Што магло скончыцца нашым горш, мы рэальна зразумелі, калі даведаліся, што тым вечарам блізу майго шляху маланка забіла двух цялят, навізаных каля дарогі)...

Але былі іншыя наступствы. Разуменне, якое гэта шчасце — калі мама, хвалюючыся за цябе, нешта бубніць і спрабуе вучыць жыццю, бы малую дзяўчынку. І як здарова, што ёсць родныя людзі, якія маюць у табе патрэбу, якім не ўсё роўна. І як хораша быць маладым і жывым-здоровым, з рукамі-нагамі, з недурной галавой на плячах, з цікавай любімай работай. І якія добрыя вакол людзі, і як прыемна з імі знаходзіцца побач, і з імі можна дагаварыцца ў любым выпадку, трэба толькі не ленавацца думаць, слухаць і чуць, старацца зразумець. Тая маланка раз і назаўсёды асвятліла і яркава абазначыла галоўнае ў жыцці, чым належыць кіравацца. Яно і сёння застаецца галоўным і неаспрэчна правільным.

...СЁННЯ зноў штармавое папярэджанне абвясцілі і дождж ліў, як з вядра, і навалніца ў хмарах шалела. А пасля была вясёлка. У Кнізе Кніг напісана: гэта Бог нам гарантуе, што патапу не будзе. Выходзіць, Ён усё яшчэ ў нас верыць?

Алена ЛЯЎКОВІЧ. alena@vziazda.by

Дар'я КАСКО.

